

Frontsøstre

Indholdsfortegnelse

	side
<u>Problemformulering</u>	<u>1</u>
<u>Indledning</u>	<u>2</u>
<u>Generelt om Røde Kors sygeplejersker</u>	<u>2 - 4</u>
<u>Uddannelsen og rekruttering</u>	<u>4 - 6</u>
<u>Hvor mange?</u>	<u>5 - 7</u>
<u>Carla Christensens Historie</u>	<u>7 - 9</u>
<u>Inges Historie</u>	<u>8 - 10</u>
<u>Efterkrigstiden</u>	<u>9 - 12</u>
<u>”Historiens vingesus”</u>	<u>12 - 14</u>
<u>Konklusion</u>	<u>14 - 15</u>
<u>Litteraturliste</u>	<u>16 - 18</u>
<u>Bilag A-I</u>	<u>17 - 30</u>

Problemformulering

1. Jeg ønsker at redegøre for kvindernes uddannelse og hvordan de blev rekrutteret.
2. Vurdering af hvorvidt disse kvinder var nazister og om dette var grunden til at de meldte sig til tjeneste (her vil jeg inddrage personhistorier).
3. Analyse af hvorvidt den behandling frontsøstrene fik her hjemme står i proportion med det

de gjorde.

Frontsøstre

Indledning

Krigen sluttede den 5. Maj 1945, der blev Danmark befriet. I dag 60 år senere er der stadig ubeskrevne blade, et af dem hedder frontsøstre. Danske hjælpesygeplejersker i tysk krigstjeneste, der er kun udkommet en eneste bog om emnet ”Med søster Carla til fronten”. Ingen etablerede danske historikere har nogensinde skrevet omfattende om dem og de fleste af mine oplysninger kommer derfor fra notitser i fx ”Under Hagekors og Dannebrog” og ”Beredt for Danmark” som har fundet oplysninger om frontsøstrene i forbindelse med deres undersøgelser af de mandlige frivillige. Jeg havde aldrig selv hørt om dem før jeg så en henvisning til en frontsøster i bogen ”Forrædere”^[1] denne frontsøster var fru Kryssinger som meldte sig som sygeplejerske hos Tysk Røde Kors, i solidaritet med sin mand som tjente som øverstbefalende i Frikorps Danmark. Senere har jeg fundet ud af at fru Kryssinger bestemt ikke var den typiske frontsøster hun var langt ældre end gennemsnittet (ca. 40 år) og i forvejen uddannet sygeplejerske, men hun var ikke alene om at melde sig 150-200 unge kvinder tjente igennem krigen i Tysk Røde Kors.

Generelt om Røde Kors sygeplejersker

Frontfiguren for Tysk Røde Kors var igennem det meste af krigen Ilse Göring (Hermann Görings søster^[2]). Frontsøstrene var nonkombattanter og afmærket i henhold til daværende gældende regler (ny Genève-konvention indført i 1949), det betyder bl.a. at alle Røde Kors søstre skal bære et Rødt Kors på højre arm. På venstre arm bærer alle ikke-tyskere desuden et nationalitets flag. De tyske kvinder bærer i stedet for et nationalitets flag, en sort trekant som angiver hvilken by kvinden kommer fra.

^[1] Erik Haast, ”Forrædere”, Frikorps Danmark-folk fortæller 3. s.164-165

^[2] Hermann Göring var bl.a. øverstkommanderende Luftwaffe

Sorte trekant har siddet på en Røde Kors søster fra
Wien^{3[3]}

Standart Tysk Røde Kors armbind, indført 1. april
1935^{4[4]}

Det skal dog nævnes af Tysk Røde Kors ret tidligt blev en del af den generelle militærisering, dette viste sig bl.a. ved at hjælpesygeplejersker i Tysk Røde Kors nu skulle til af at aflægge faneed til Hitler:

”Gud den almægtige, jeg tilsværger at være tro mod vores fører indtil døden”^{5[5]}

Billede af frontsøstre der aflægger faneed.

I 1942 blev alle tyske sygeplejeorganisationer i øvrigt indlemmet i NS Reichsbund deutscher Scwestern.^{6[6]} Det gælder også for Tysk Røde Kors.

^{3[3]} John R. Angolia, ”In the service of the reich”, Diplomatic & Government officials / German Red Cross. s. 285

^{4[4]} John R. Angolia, ”In the service of the reich”, Diplomatic & Government officials / German Red Cross. s. 286

^{5[5]} Carla Christensen, ”Med søster Carla til fronten” s. 98

^{6[6]} Frit oversat: NationalSocialistisk rigsfællesskab for tyske ”søstre” (underforstået sygeplejersker)

Tysk Røde Kors logo 1935 – 1945.

Uddannelsen og rekruttering

Grunduddannelsen som hjælpsygeplejerske (Frontsøster) tog ca. 3 måneder og blev afsluttet med en skriftlig og en mundtlig prøve.

Den indledende udvælgelse var streng, bl.a. var der en meget streng lægeundersøgelse, og af et hold på 80 klarede kun 18 kravene. Derefter gennemgik pigerne en hård forskole på 8 uger, hvor yderligere 2 blev sigtet fra^{7[7]}. Efter forskolen gennemgik pigerne et tætpakket 3 ugers kursus i grundlæggende sygepleje, hvor de bl.a. lærte at sengebade patienter, lejre dem og at give forskellige former for injektioner^{8[8]}. Som afslutningen på kurset blev de fordelt på forskellige civile sygehuse. Efter endt grunduddannelse var de klar til at blive fordelt. Tysk politik bød at søstrene skulle fordeles to og to sammen efter nationalitet, hvis man var over 21 år, kom man tættest på fronten, de yngste blev fordelt i Rigsområdet omkring Berlin. Fordi frontsøstrene fulgte de frivillige danske mændene, endte de ofte i nogle af de blodigste slag der blev udkæmpet under 2. verdenskrig, på Østfronten.

Inden de blev sendt af sted til deres tjenestested, fik de udleveret mundering og blev vaccineret imod bl.a. tyfus, dysenteri og kolera. Munderingen til en frontsygeplejerske bestod typisk af:

- - Rejsetøj til de blå og hvidstribede sygeplejekjoler, med tilhørende forklæde
- - Kappe med Tysk Røde Kors- emblem
- - Gummiforklæde
- - Træningstøj

^{7[7]} Oluf Krabbe, ”Danske soldater i kamp på Østfronten 1941-1945” s. 249

^{8[8]} Carla Christensen, ”Med søstre Carla til fronten” s. 77

- - Uldne mavebælter
- - Håndklæde
- - Undertøj
- - Sko
- - Og et hæfte med retningslinjer for sygeplejersker i Tysk Røde Kors^{9[9]}

Rekrutteringen foregik på forskellig måde, Carla fortæller at hun får et brev fra rekrutteringskontoret i København, efter hun har været i arbejdstjeneste i Tyskland, en anonym frontløber (litteraturliste K.F.) fortæller at hun meldte sig på et lokalt hverve kontor i 1942, og Inge meldte sig til tjeneste efter at havde hørt om det i NSU kredse. Disse metoder har sikkert været de mest almindelige måder at rekruttere på.

I november 1944 begynder NSU desuden at tage aktiv del i rekrutteringen, i bladet ”Soldaterbrev” meddeler man at krigsindsatsen er blevet styrket og i ”Stormfanen” fremgik det at man nu planlagde at der skulle afgå et hold hver måned til tjeneste ved tyske lazaretter. Man opfordrede endvidere til at: *”Vi opfordrer alle over 16 år til sammen med os at vise, at dansk Ungdom ikke holder sig hjemme under det store opgør, men ogsaa gør sin pligt for det nye Europa”*^{10[10]}.

Hvor mange?

Antallet af danske frontløbere er nok det sværest gennemskuelige punkt i hele dette rod af information:

Oluf Krabbe vurderer i ”Danske soldater i kamp på Østfronten 1941-1945” fra 80’erne at der samlet set var mellem 60-70 frontløbere, dette tal bygger på hans egen vurdering af hvor mange frontløbere der var^{11[11]}.

I ”Under Hagekors og Dannebrog” fremgår det at der d. 31. december 1944 var 150 frontløbere. Disse tal kommer dels fra Tyskernes egne rekrutteringstal fra februar 1942 – juni 1944, disse rapporter findes i dag i Rusland på Osobyj Arkhiv i Moskva. Rapporter danner sammen med en rapport fra august 1944 beliggende i Vojensky Historicky i Prag, grundlag for en Danica-undersøgelse lavet for Rigsarkivet i efteråret 1995, hvor den i dag bliver opbevaret (AA231)^{12[12]}.

^{9[9]} ”I kulissen til et af historiens blodigste slag” af Grethe Kjærgaard for tidsskriftet sygeplejersken nr. 47/1997 + vedlagte billeder af uniformer (Bilag A)

^{10[10]} Mikkel Kirkebæk ”Beredt for Danmark”, nationalsocialistisk ungdom 1932-1945 s.339 (citater)

^{11[11]} Oluf Krabbe, ”Danske soldater i kamp på Østfronten 1941-1945” s. 249

^{12[12]} Claus Bundgård Christensen, Niels Bo Poulsen og Peter Scharff Smith, ”Under hagekors og Dannebrog”, Danskere i Waffen SS 1940-45. s. 491 + 492

Ud fra materiale i ”Under Hagekors og Dannebrog”^{13[13]}, kan man se at hvervningstallene dog først starter i januar 1944 hvor der er 72 front søstre.

Lars Hollænder bygger sine tal på kildemateriale fra det Kongelige Bibliotek^{14[14]}, som med stor sandsynlighed er den samme som forfatterne til ”Under Hagekors og Dannebrog” referer til.

I flg. Lars Hollænder kommer hans tal fra Auswärtiges amt, D697421 side 25^{15[15]}. Danica rapporten som befinder sig på Rigsarkivet hedder AA231- AA står for Auswärtiges amt^{16[16]}.

Hollænder er en af dem der har arbejdet mest med emnet og han fastholder at der var mellem 150-180 front søstre, dette tal bygger som sagt på kildemateriale fundet på Det Kongelige Bibliotek hvori det fremgår at der i 1944 var 150 danske kvinder der havde meldt sig til tjeneste, af disse havde 30 forladt tjenesten, enten pga. endt gavntjeneste eller sygdom. 3 var døde, mens 117 stadig arbejdede på lazareetterne eller var under uddannelse. Senere undersøgelser af Hollænder viser dog at antallet af døde ved krigens slutning steget til min. 8 danske front søstre.

Endvidere har Carla i et interview angiver antallet af danske front søstre der gjorde tjeneste under krigen til 200.

Den dag i dag er det ikke muligt at sige med sikkerhed hvornår de første kvinder meldte sig, men d. 28. november 1942 meddelte den nazistiske avis ”Fædrelandet” at 20 københavnske piger rejste til Tyskland for at påbegynde deres uddannelse^{17[17]}. Nogle få var allerede uddannede sygeplejersker, men flertallet skulle uddannes fra grunden.

I November 1944 blev det i NSU^{18[18]}- bladet ”Soldaterbrev” (som tidligere nævnt) meddelt at pigerne nu havde forstærket deres indsats, de havde nemlig påbegyndt deres uddannelse som frivillige hjælpesygeplejersker (front søstre) i Tysk Røde Kors. Og i januar 1945 meddelte man så at det første hold havde afsluttet deres uddannelse^{19[19]}. På grund af den fremskredne krigsindsats er det dog tvivlsomt om disse kvinder nogensinde kom til fronten, i stedet blev deres tjeneste omlagt til at tage sig af det voksende antal tyske bådflygtninge^{20[20]} som blev indkvarteret i flygtningelejre i Danmark.

Der er ikke ret meget tvivl om at der har været 150 front søstre. Men man ved at der efter december

^{13[13]} Claus Bundgård Christensen, Niels Bo Poulsen og Peter Scharff Smith, ”Under hagekors og Dannebrog”, Danskere i Waffen SS 1940-45. s. 491 (tabel vedlagt, Bilag B)

^{14[14]} Lars Peder Bjørndal Hollænder, ”Danske front søstre i tysk krigstjeneste” for tidsskriftet sygeplejersken nr. 47/1997 + nævnte materiale: Auswärtiges amt, D 697421, side 25

^{15[15]} Lars Peder Bjørndal Hollænder, ”Danske front søstre i tysk krigstjeneste” for tidsskriftet sygeplejersken nr. 47/1997

^{16[16]} Claus Bundgård Christensen, Niels Bo Poulsen og Peter Scharff Smith, ”Under hagekors og Dannebrog”, Danskere i Waffen SS 1940-45. s. 498 (note 3 til bilag 1)

^{17[17]} Carla Christensen, ”Med søster Carla til fronten”, s. 51

^{18[18]} National Socialistisk Ungdom

^{19[19]} Mikkel Kirkebæk, ”Beredt for Danmark”, nationalsocialistisk ungdom 1932-1945” s. 339

^{20[20]} Mikkel Kirkebæk, ”Beredt for Danmark”, nationalsocialistisk ungdom 1932-1945” s. 339 + Stormfanen nr.2/45

1944 bliver uddannet mindst ét hold, nemlig de kvinder som melder sig som følge af NSU's hvervekampagne. Derfor kunne man fristes til at tro at tallet er tættere på 200 end på 150.

Det er min vurdering at de fleste af disse kvinder meldte sig fordi de ønskede at gøre en humanitær indsats, fordi de ønskede eventyr, eller fordi de simpelthen ønskede en uddannelse som sygeplejerske. Der var selvfølgelig også nogen der meldte sig ud fra politisk overbevisning eller en fascination af Hitler, eller fordi de syntes om Hitlers Program^{21[21]}. Eller måske blot fordi de ikke kunne få arbejde i Danmark (mange sygeplejersker var arbejdsløse i starten af krigen), i 1941 arbejdede ca. 100 kvinder på civile tyske sygehuse^{22[22]-23[23]}. Det er uvist hvor mange statsautoriserede sygeplejersker der gjorde tjeneste som frontsøstre under krigen, noget tyder på at det ikke var mange.

Carla Christensens Historie

Det meste af den information man har i dag kommer fra 83 årige Carla Christensen (født 2. maj 1922), Carla kom ud at tjene 1. april 1937 startede hun i huset hos læge Frits Clausen^{24[24]}. Det var her Carla første gang stiftede bekendtskab med sygeplejen, hun assisterede bl.a. Frits Clausen når der skulle tages polypper og mandler.

Carla udtaler i sin bog at hun aldrig er blevet påvirket politisk af Frits Clausen, han havde aldrig prøvet^{25[25]}. Efter et års tid forlod Carla familien Clausen til fordel for et job på en cafe i Tinglev. Carla fik imidlertid skarlagensfeber, da hun var blevet rask igen begyndte hun at arbejde på en ejendom i Østre Løgum.

I 1941 møder Carla, Walther Erichsen, han var mindretals tysker og var hjemme på orlov fra Waffen – SS, hvor han havde meldt sig til Division Nordland. Kvinderne skulle iflg. tysk politik, så vidt muligt gøre tjeneste så tæt på deres mandlige landsmænd, dette betød at fx danske frontsøstre fulgte II- Panzerkorps^{26[26]}, hvor bl.a. de danske enheder indgik. Inden Walther tog af sted igen aftale Carla og han at skrive sammen. Kort efter falder han, nær Dnjepropetrowsk i Ukraine, d. 2. september 1941. På dette tidspunkt havde Carla søgt arbejdstjeneste, for at komme tættere på ham.

^{21[21]} Interview med Carla

^{22[22]} Lars Peder Bjørndal Hollænder, ”Danske frontsøstre i tysk krigstjeneste”, for tidsskriftet sygeplejersken nr. 47/1997.

^{23[23]} Disse sygeplejersker er ikke Frontsøstre, og har ingen tilknytning til Tysk Røde Kors, men derimod udsendt af dansk sygeplejeråd. (Bilag C)

^{24[24]} Fritz Clausen, født 12. november 1897 i Aabenraa. Han var frem til 1943 ”fører” for DNSAP, det danske nazist parti

^{25[25]} Carla Christensen, ”med søster Carla til fronten” s. 37

^{26[26]} Kort over II. SS-Panzerkorps rute + kort over Carlas Rute + kort over anonym frontsøsters rute (Bilag D)

Carlas tur til Dnjepropetrowsk skulle først lige til at begynde, hun startede i arbejdstjeneste på Sjælland her var hun bl.a. med til at plukke asparges på Færggården^{27[27]}. Her blev hun udvalgt til at fortsætte sin uddannelse i Tyskland. Efter endt ophold vendte hun tilbage til Danmark, her lå et brev fra ”hvervekontoret” i København, en af de stationer man kunne regne med at komme til var Dnjepropetrowsk. Carla udtaler i sin bog at dette var en vigtig faktor for at hun meldte sig til tjenesten^{28[28]}.

Carla gennemfører de indledende prøver og medicinske tests og bliver sendt til Potsdam, Babelsberg (Berlin), her fik hun sin grunduddannelse før hun og de andre piger bliver fordelt til forskellige civile sygehuse, Carla er på et hospital i Namslau. Her blev Carla tildelt en plads på fødeafdelingen, hvilket hun er mindre end tilfreds med. Senere skulle hun dog få glæde af sin viden fra fødeafdelingen, hendes eksamensopgave bliver nemlig at forklare en ”inhalator”, dette er et instrument hun dagligt har brugt til småbørn med bronkitis eller lungebetændelse^{29[29]}.

Carla tilbragte yderligere 2 måneder i Namslau før hun flyttes til Wien. Carla går og glæder sig til at komme hjem på orlov, men ender i stedet med at tage til Rusland. Om morgenen, d. 4. juli 1943 ankommer Carla sammen med 11 andre front søstre til Charkow. Allerede næste dag får hun sin ilddåb, operation *Zitadeller*^{30[30]} er gået i gang. Her får Carla sin egen afdeling: Afdelingen for hovedskud, hendes chef bliver Kurt Kolle^{31[31]}: ”Så fik jeg lige den værste afdeling jeg kunne få, altså neurokirurgien med professor Kurt Kolle som chef, det var den afdeling med alle hovedskuddene. Der skulle man låse døren efter sig når man gik.”^{32[32]}

Fra Charkow går turen til Dnjepropetrowsk og derfra videre til bl.a. Verona og Mantua i Norditalien, herefter østover til Udine i Italien^{33[33]}, senere til Normandiet, men krigen havde sat sine spor og Carla blev hjemsendt med gulsot^{34[34]}. Hun nåede Danmark d. 1. april 1944 og vendte aldrig tilbage til fronten.

Inges Historie

^{27[27]} Carla Christensen, ”med søster Carla til fronten” s. 47

^{28[28]} Carla Christensen, ”med søster Carla til fronten” s 51

^{29[29]} Carla Christensen, ”Med søster Carla til fronten” s 56

^{30[30]} Operation Zitadelle er tyskernes sidste store offensiv i Rusland, det er senere blevet kendt som 2. verdenskrigs største panzerslag det blev indledt d. 5. juli 1943 og rasede i godt 3 uger, slaget kostede i alt godt 750.000 døde

^{31[31]} Kurt Kolle er senere blevet anerkendt som en af Hitler-tysklands bedste neurokirurger

^{32[32]} Carla Christensen, ”Men søster Carla til fronten” s. 71

^{33[33]} På dette tidspunkt havde kampene med Titos partisanere gjort området meget usikkert og yderst farligt at bevæge sig i

^{34[34]} Gulsot er : Sygdom der skyldes at galdestof går over i blodet, gulsot er bl.a. tegn på at der er noget galt med leveren

Længe inden NSU begyndte at engagere sig i rekrutteringen af frontløst, havde nogen NSUP'ere^{35[35]} meldt sig til tjeneste, Inge var en af dem, hun kom af sted i 1942, 19 år gammel. For Inge begyndte uddannelsen i Heeringsdorf, Tyskland. Her modtog hun sammen med andre aspiranter undervisning i mundtlig og skriftlig tysk, samt sygepleje. Efter et halvt års uddannelse blev pigerne fordelt, Inge var under 21 og kom derfor til et fredeligt område i det østlige Pommern, her var hun indtil 1944 hvor fronten havde bevæget sig for tæt på, Inge blev rykket tilbage til et lazaret i Spleenhagen (i Berlins opland). Her oplevede Inge for første gang krigen for alvor:

”Der var alt, maveskud, hovedskud, mistet arm eller ben, det var alt” og hun fortsætter ”sådan et maveskud er jo nok det mest uhyggelige man kan forestille sig”^{36[36]}

I hverdagen på lazarettet havde hver søster fået tildelt en stue som hun stod for sammen med en læge og en ældre sygeplejerske. Hun skulle hver morgen sørge for at de sårede blev vaskede, fik skiftede forbindelser og fik morgenmad. Bortset fra når der kom et angreb, luftangreb på Berlin var på dette tidspunkt af krigen meget almindeligt. Inge fortæller at hun en gang blev kaldt hen på lazarettet efter et angreb, bygningen lazarettet lå i var blevet ramt:

”Det var rædselsfuldt, der var jeg lige ved ikke at gå derhen, men altså det var man jo nødt til. For når man sådan ser, at der hænger menneskekroppe alle vegne oppe i.... rester af det ene eller andet, ikke, så har man det ikke godt - helt sikkert ikke”^{37[37]}

Arbejdet på lazarettet blev besværliggjort fordi forsyningslinjerne var ødelagt, Inger husker bl.a. at man ikke længere har nok forbindelser, så man begynder at forbinde soldaterne med papirbandager. Inge forlader Berlin i April 1945 ganske kort før byen bliver omringet af russerne.

Flugten sker i en Røde Kors bil, men på trods af det bliver konvojen flere gange angrebet af allierede fly. Inge nåede med hjælp fra tyske officerer, Danmark få dage før befrielsen.

Men ikke alle var så heldige, Inge fortæller om to danske søstre der efter krigen fik foretaget en abort efter at være blevet voldtaget af fremrykkende russiske soldater.

Efterkrigstiden

Carla fortæller at Tysk Røde Kors aflønnede dem, de fik 250 RM pr. måned + faretillæg når de var ved fronten, tillægget var af samme størrelse^{38[38]}. De fleste af disse penge blev indbetalt på en konto i Danmark. Men da kvinderne vendte hjem efter krigen er pengene blevet indfrosset i henhold

^{35[35]} NationalSocialistisk Ungdom - Piger

^{36[36]} Mikkel Kirkebæk, ”Beredt for Danmark”, nationalsocialistisk ungdom 1932-1945 s. 340 (citater)

^{37[37]} Mikkel Kirkebæk, ”Beredt for Danmark”, nationalsocialistisk ungdom 1932-1945 s. 340 (citater)

^{38[38]} Carla Christensen, ”Med søster Carla til fronten” s. 101

til loven om tilbagebetaling^{39[39]}. Kvinderne har aldrig modtaget nogen form for anerkendelse for deres indsats eller dispensation. På trods af at man valgte ikke at straffe frontløstrene med fængsel, vælger man ikke at give dem deres løn tilbage. Frontløstrene har ikke deres egen mindesten for deres faldne, der står ganske vist en mindesten i mindelunden for Østfrontsfrivillige^{40[40]}, men den er for alle de faldne danskere. Den er i øvrigt blevet udsat for hærværk en del gange, både fra nynazistiske grupper og tidligere frihedskæmpere, dette sker på trods at foreningen som ejer jordområdet på ingen måde har en politisk tilknytning.

”Minde over de 4000 faldne frivillige fra Danmark 1939 – 1945”

At det heller ikke var ufarligt at melde sig som frontløster, vidner de otte faldende^{41[41]} danske frontløstre om. På Krumpendorff kirkegården i Wien ligger to danske frontløstre begravet, dræbt under et allieret bombeangreb i september 1944. Det har ikke været muligt at finde oplysninger om hvor og hvordan de resterende seks danske frontløstre omkom.

Tallet kan meget vel være større end de otte som den eksisterende litteratur omtaler, specielt i den sidste tid af krigen gik det hårdt til på østfronten.

Det kan nævnes at Dansk Sygepleje råd i 1945 nedsatte et såkaldt udrensningsudvalg. Der skulle undersøge danske sygeplejerskers mulige ”udanske optræden” under besættelsen, flere medlemmer blev ekskluderet^{42[42]}. Det er uvist hvor mange af disse der var frontløstre.

Flere frontløstre blev efter krigen tilbageholdt indtil deres forhold var blevet undersøgt^{43[43]}, de blev dog løsladt igen uden dom. Den danske ret anerkendte deres indsats som humanitær og fulgte

^{39[39]} Det har ikke været muligt for mig at finde loven, vedlægger i stedet E-mail fra Ditlev Tamm (Bilag E)

^{40[40]} Mindelunden blev indviet d. 25. september 1971 på et engdrag ned til Gudenåen – Frants Jensens hjemmeside

^{41[41]} Interview med L. Hollænder i TV-Syd programmet om Frontløstre fra 1998 – Se litteraturliste.

^{42[42]} ”Danske frontløstre i tysk krigstjeneste” af Lars Peder Bjørndal Hollænder for tidsskriftet sygeplejersken nr. 47/1997

dermed Internationale Røde Kors opfordring, dette er dog specielt for Danmark. I Norge blev kvinderne straffet særdeles hårdt, men også i Holland og i Belgien blev kvinderne straffet. I Danmark er front søstre også en af de få grupper der ikke straffes, de danske læger blev derimod dømt, det samme gjaldt for ambulanceførerne. Højesterets dom blev på et års fængsel og frakendelse af ”almen tillid”^{44[44]} i fem år.^{45[45]}

Det paradoksale er at en del af de kvinder der deltog i 2. verdenskrig som front søstre, tidligere havde deltaget i Vinterkrigen i Finland^{46[46]}, da de vendte hjem blev de modtaget som helte af det officielle Danmark. Helt anderledes gik det efter 2. verdenskrig, man valgte godt nok ikke at straffe front søstre, i stedet gjorde man noget, som jeg på mange måder mener, er en værre straf: Man fortiede deres historie.

Man gjorde det til et tabu, dette er et tab, både for Danmark og for disse kvinder som den dag i dag lever med ar på sjælen, hvilket man fx kan se i TV-SYD’s udsendelse fra 1998.

Men det er også et tab for eftertiden. Både historisk, men også rent medicinsk disse kvinder havde/har en unik viden om krigskirurgi. Noget man ikke kan lære på et universitet eller en skole, en viden man kunne have udnyttet fx på hospitalsskibet Jutlandia (Korea)^{47[47]}.

L. Hollænder^{48[48]} (om front søstrenes viden):

”Desværre kan jeg selv som lægmand give svaret. Ingen drog glæde af den indhøstede erfaring. Eneste forudgående krigskirurgisk erfaring var udelukkende fra vinter- og fortsættelseskrigen i Finland. For retsopgøret og den almindelige holdning i samfundet satte en stopper for udnyttelse af den nye viden.”

Sammenligninger man hvordan det officielle Danmark behandlede fx de danske sygeplejersker i Dansk Røde Kors kan man se at i hvert fald nogle af dem efter krigen modtog fortjenstmedaljer^{49[49]}, for deres humanitære arbejde i ikke-tyske flygtningelejre i Danmark i perioden maj 1945 til efteråret 1947. Udover sygeplejemæssigt og hygiejnisk arbejde i lejrene fulgte nogle af sygeplejerskerne også syge og gravide flygtninge tilbage til deres hjemlande^{50[50]}.

Fortjenstmedaljen blev indstiftet i 1946 og approberet ved allerhøjeste resolution af 1. februar

^{43[43]} Mikkel Kirkebæk, ”Beredt for Danmark”, nationalsocialistisk ungdom 1932-1945 s. 378

^{44[44]} Tab af ”almindelig tillid” betyder bl.a. at man ikke har stemmeret, man kan heller ikke få næringsbrev osv.

^{45[45]} Ugeskriftet ”Retsvæsenet”, bind A (1946) s. 884-885. H.D. 18. juni 1946 i sag 130/1946

^{46[46]} 1939-1940, krigens hovedfjende var her Russerne

^{47[47]} År 1951 - 1953

^{48[48]} Lars Peder Bjørndal Hollænder er Major i forsvaret og har tidligere været chef for et sanitetskompagni (lille feltsygehus) og deltaget på Læge- og Sanitetsholdet under Golfkrigen i Saudi-Arabien (1991). Han er desuden en af de få der har beskæftiget sig seriøst med at samle information om danske hjælpsygeplejersker under 2. verdenskrig.

^{49[49]} Røde Kors’ mindetegn for krigshjælp 1939-1945, (tildeles ikke længere)

^{50[50]} E-mail fra (Christina Thygesen), Dansk Røde Kors skoletjeneste

samme år. Direktiverne fastslog således at den skulle tildeles personer der:

”under og efter verdenskrigen 1939-1945 i længere tid har deltaget i krigshjælpearbejdet”^{51[51]}

”Historiens vingesus”

”Når danske historikere ikke har beskæftiget sig med emnet er den primære årsag nok at der ikke findes ret meget materiale om dem og at de trods alt udgør en meget lille gruppe.”

dette er svaret sendt i en mail til mig, fra forfatteren til bl.a. ”Under Hagekors og Dannebrog”, Claus B.C.^{52[52]}

At Frontsøstrene udgør en relativt lille gruppe er selvfølgelig rigtigt, hvis man sammenligner men fx de mandlige østfrontfrivillige. Men noget kunne tyde på at den gruppe der efter krigen modtage Røde Kors’ mindetegn er af nogenlunde samme størrelse som frontsøstrene. Dog er det paradoksalt at denne medalje åbenbart heller ikke bliver givet til de Dansk Røde Kors sygeplejersker der hjælper de tyske flygtninge efter krigen. Så frontsøstrene er ikke alene, og der tegner sig efterhånden et billede af at alle grupper, mænd som kvinder der under eller efter krigen yder humanitær hjælp til tyskerne, bliver fortiet, eller i hvert fald anerkender man ikke deres indsats offentligt.

Men lige meget hvad, så er det et faktum at der ikke er skrevet ret meget om frontsøstre og at ikke engang museet for sygepleje (er i øvrigt lukket igen) har beskæftiget sig meget med emnet, hvilket nok må tilskrives museet relativ korte levetid.

Til deres forsvar kan man sige at der heller ikke er ret mange andre museer og institutioner der har beskæftigede sig med de danske frontsøstre^{53[53]}.

De danske hjælpsygeplejersker i Tysk Røde Kors blev som sagt ikke straffet, men deres historie blev efter krigen alligevel gjort til tabu og kvinderne blev ligesom mange andre der arbejdede for tyskerne, udstødt af samfundet. Personligt tror jeg man skal kigge lidt mere på den politiske situation lige efter krigen, både det officielle Danmark og civilbefolkningen ønskede hævn og så var man egentlig ligeglad med hvem det gik ud over, man ønskede også at glemme at man engang havde samarbejdet med Nazi-Tyskland, så derfor blev det vigtigt at støtte dem der havde arbejdet for de allierede og straffe dem som havde arbejdet for Tyskland. Også det at der i maj 1944 var omkring 6.200 frihedskæmpere mens der i december 1944 var dobbelt så mange der havde meldt

^{51[51]} <http://myndigheder.danmark.dk/orden.asp?page=orden&objno=302415>

^{52[52]} E-mail vedlagt fra Claus B.C. (Bilag F)

^{53[53]} Liste over Museer der ikke kunne hjælpe med nogen form for information (Bilag G)

sig til SS, ca. 12.000 østfront-frivillige^{54[54]}, dette har nok, på trods af at retten skal være politisk upartisk haft en vis indflydelse på domsafsigelserne.

Så på trods at man ikke staffede kvinderne med fængsel, har de måske fået deres straf alligevel. I og med at de aldrig har fået lov til at tale frit, og at deres indsats under krigen aldrig er blevet anerkendt, de har aldrig fået mulighed for at fortælle deres historie. I dag 60 år efter befrielsen er Carlas selvbiografi den eneste bog om en dansk frontsøster. I dag har man desuden kun kendskab til 3 nulevende frontsøstre, dette i sig selv fortæller noget om hvor svært det har været at stå frem, og den dag i dag er der nogen af disse kvinder der aldrig har fortalt hvad de lavede under krigen, ikke engang til familien^{55[55]}. Det er blevet glemt og gemt, tiet ihjel.

Det er ikke helt sandt at ingen frontsøstre er blevet hædret for deres indsats under krigen, Carla fortæller i et interview^{56[56]}, at Tysk Tv i 1998 lavede et program om to danske frontsøstre der bliver fanget af Amerikanske styrker i Mauthausen i Østrig og bliver sat til at tage sig af syge jøder, de var med til at opbygge et hospital, netop for jøder, der havde pådraget sig sygdomme i Kz-lejre. Norske kilder fortæller om lignende historier, hvor tilfangetagne sygeplejersker i Tysk Røde Kors behandler allierede soldater.

Det er en generel ”overtro” at alle der meldte sig som hjælpsygeplejerske (frontsøstre) til Tysk Røde Kors var Nationalsocialister, dette gælder også blandt historikere der ikke har beskæftiget sig med emnet.^{57[57]}

Der er dog ingen belæg for at sige dette, en af de historikere der har beskæftiget sig mest med NSU hedder Mikkel Kirkebæk, i sin bog ”Beredt for Danmark” beskæftiger han sig bl.a. med frontsøstre. Han finder her ingen belæg for at sige at mange/hovedparten af frontsøstrene skulle have været medlemmer af NSUP^{58[58]}.

Historikerne har gået i en stor bue udenom emnet, fordi det ikke er ”let tilgængeligt” man kan ikke finde ret meget information i Danmark, og Tysk Røde Kors’ arkiver er sikkert brændt (har ikke undersøgt det) da Berlin blev indtaget. Derfor vil den meste information skulle findes i Russiske arkiver. Da Division Nordland var blandt de sidste enheder der kæmpede i Berlin^{59[59]}, og man ved i dag at mange af Division Nordlands soldater endte som russiske krigsfanger. Derfor er det

^{54[54]} Antal frihedskæmper i Maj 1944 ifl. Politikens Årbog 1946: 6.200, s. 124, og antal østfrontfrivillige som ved udgangen af 1944 havde meldt sig til SS: 12.181, s. 492 ifl. Claus Bundgård Christensen, Niels Bo Poulsen og Peter Scharff Smith, ”Under hagekors og Dannebrog”, Danskere i Waffen SS 1940-45, s. 491 (Bilag B)

^{55[55]} Interview med frontsøster (anonym)

^{56[56]} Interview med Carla Christensen

^{57[57]} E-mail fra Henrik Lundbak, museums inspektør på Frihedsmuseet vedlagt (Bilag H)

^{58[58]} Mikkel Kirkebæk, ”Beredt for Danmark”, nationalsocialistisk ungdom 1932-1945” s. 342

^{59[59]} Man ved at nordiske sygeplejersker fulgte Division Nordland helt ind i Berlin, man har bl.a. et billede af en død nordisk sygeplejerske i en af Division Nordlands pansrede mandskabsvogne (billede vedlagt, Bilag I)

plausibelt at sige at man nok ville kunne finde noget om de danske frontløstrel i fx afhøringsprotokollene.

Det skal dog siges at nogle få unge historikere i nyere tid har beskæftiget sig med frontløstrel. I Mikkel Kirkebæks bog ”Beredt for Danmark”, (nationalistisk ungdom 1932-1945), behandler han frontløstrel i sit afsnit om NSUP^{60[60]}. Her konstaterer han bl.a. at nogle af frontløstrelene har haft tilknytning til NSUP. I ”Under Hagekors og Dannebrog” beskæftiger forfatterne sig også med frontløstrel, men det meste af pladsen bruges dog på at fortælle Carlas historie.

Derudover er der en del ikke-historikere der har beskæftiget sig med frontløstrel: Lars Hollænder har beskæftiget sig en del med deres historie og har i den forbindelse skrevet nogle artikler til bl.a. ”Sygeplejerske”, TV-SYD har i 1998 sendt et program om frontløstrel, og tidligere SS-major Oluf Krabbe fortæller i ”Danske soldater i kamp på Østfronten 1941-1945” om frontløstrelenes uddannelse og antal, udfra hans vurdering.

Konklusion

Før jeg gik i gang med denne opgave levede jeg jo i den naive tro at Røde Kors altid skulle betragtes som en upartisk organisation og som en sådan skulle behandle alle, ligegyldig politisk overbevisning eller etnisk oprindelse. Jeg mener at Nazisme er noget af det værste der nogensinde har været, den er i sin udførsel og væsen, et symbol på ondskab og ødelæggelse. Men det giver ingen berettigelse til at straffe de mennesker der under krigen valgte at udføre humanitært arbejde, blot fordi de har valgt at gøre det på tysk side. Ganske vist slipper frontløstrelene for fængselsstraf. Men man vælger alligevel at straffe læger og ambulanceførere for ”udansk” optræden under krigen, og dette er vel at mærke læger og ambulanceførere der arbejdede på Østfronten, ikke i Kz-lejre eller andre uhyrligheder.

Jeg håber med denne opgave at havde sat noget fokus på hvem disse kvinder var, hvor mange de var og hvorfor de meldte sig. Jeg håber at mange flere frontløstrel i fremtiden vil stå frem og fortælle deres historie og derved bidrage til at åbne op for emnet. Og at historikerne vil beskæftige sig noget mere med frontløstrelene, så man måske kan komme til bunds i emnet inden de alle sammen er døde.

Alt i alt har jeg lært en masse mens jeg skrev denne opgave, noget jeg har fået øjnene op for er den generelle nazist-forskrækkelse der ramte hele den danske befolkning efter 2. verdenskrig, for så vidt er det jo godt nok at man fandt ud af at nazisme ikke bør tolereres, problemet er så at det også gik

^{60[60]} NationalSocialistisk Ungdom -Piger

ud over nogle mennesker der ikke havde begået anden forbrydelse end at have kontakt med tyskere. Frontsøstrene er jo ikke den eneste gruppe af kvinder der blev behandlet meget dårligt efter krigen og hvor man i dag har en opfattelse af at forbrydelsen ikke helt var proportional med straffen, her tænker jeg selvfølgelig på de såkaldte ”tysker tøser” eller ”feltmadrasser” hvis hovedforbrydelse var at de under krigen havde haft en tysk kæreste.

Generelt er kilderne som denne opgave bygger på, meget spredte og bygger hovedsageligt på personberetninger fra forskelligt hold. Således er den først der skriver om emnet da også Oluf Krabbe som selv har været ved østfronten som officer, hans bog fortæller i en sidebemærkning om frontsøstrene, hans oplysninger var i lang tid de eneste man havde, omkring frontsøstrenes uddannelse, virke og antal.

Med udgivelsen af ”Under Hagekors og Dannebrog” i 1998 kom den første bog, som berørte emnet frontsøstre, fra en videnskabelig og objektiv vinkel.

At der skulle gå 53 år før de lærde begyndte at skrive om emnet, skal nok ses som et udtryk for hvornår Danmark var klar til at se tiden 1940 – 1945, i et mere nuanceret lys.

Litteraturliste

”Med Søster Carla til fronten” af Clara Christensen, Kjellerup forlag 1998
ISBN nr. 87-982853-8-6.

”Danske soldater i kamp på østfronten 1941-1945” af Oluf Krabbe, Bogans forlag 1998, 2. udgave.
ISBN nr. 87-7466-246-5.

”Under Hagekorset og Dannebrog” af Claus B. Christensen, Niels B. Poulsen og Peter S. Smith, Aschehoug forlag 1998, 4. udgave.
ISBN nr. 87-11-11256-6.

”Retsopgøret efter besættelsen” af Ditlev Tamm, Gyldendals Forlag 1997, 3. udgave.
ISBN nr. 87-00-28594-3.

”Dømte Kvinder” Af Sigurd Senje, Pax forlag 1986, (Norge).
ISBN nr. 82-530-1384-1.

”Forrædere, Frikorps Danmark folk fortæller 3”, af Erik Haaest, Bogans forlag 1975, 1. udgave.
ISBN nr. 87-87533-20-0.

”Østfronten, Danskere i krig” af Leif Davidsen og Karsten Lindhardt, forlaget Høst og Søn, 1999, 2. udgave.
ISBN nr. 87-14-29620-9.

”Beredt for Danmark, Nationalsocialistisk Ungdom 1932-1945”, af Mikkel Kirkebæk, forlaget Høst & Søn, 2004, 1. udgave.
ISBN nr. 87-14-29923-2.

”In The Service of The Reich”, af John R. Angolia, forlaget James Bender 1995, 1. udgave.
ISBN nr. 0-912138-59-9.

”Hvem - Hvad - Hvor, Politikens Årbog 1946” Politikens Forlag 1945.

Andre kilder, Tidsskrifter – Artikler - TV programmer

Historisk Samling fra besættelsestiden 1940-1945.

Nyhedsbrev 2-1999, ”Frontsøstre, danske kvinder i tysk tjeneste”, artikel af seniormedarbejder Ib Rahbek.

Tidsskriftet Sygeplejersken, Blad nr. 47 – 1997.

”Danske frontsøstre i tysk krigstjeneste”, artikel af Major L.P. Bjørndal Hollænder.

Tidsskriftet Sygeplejersken, Blad nr. 47 – 1997.

”I kulissen til et af historiens blodigste slag”, artikel af Grethe Kjærgaard.

Avisen Jyllandsposten den 8. Maj. 1998, 3. sektion, side 1.

Artikel af journalist Jette Warrer Knudsen.

TV Syd udsendelse ”Frontsøstre” fra 1999, 25 min.

produceret af Jørgen Møllekær.

Sendt 1. april 2002.

Dansk Røde Kors

Skoletjenesten - Christina Thygesen

Blegdamsvej 27- KBH. Ø.

Hjemmesiden, Det offentlige Danmark

<http://myndigheder.danmark.dk/orden.asp?page=orden&objno=302415>

Avisen ”Fædrelandet” den 9 oktober 1944.

Dansk sygeplejerske dåd på Vestfronten.

Personer som har bidraget med oplysninger, kilde henvisninger eller svaret på spørgsmål

Major Lars Bjørndal Hollænder

Gl. Høvej 34

9400 NørreSundby

Frontsøster
Fru Carla Christensen
Kobbermøllevej 48 - 6340 Kollund

Frontsøster
Fru K. F. - (angivet som anonym i opgaven)
Jeg har navn, adresse og telefonnummer.

Web-redaktør og amatørhistoriker
Frantj H. Jensen
Havbakken 96 - 6710 Esbjerg V

Erik Haarst , Journalist og forfatter
Halevejen 8, Ristinge
5923 Humble, Langeland.

Adjunkt og forfatter
Claus Bundgård Christensen
Roskilde Universitetscenter
4000 Roskilde

Lektor Ph.D. og forfatter
Anette Warring
Roskilde Universitetscenter
4000 Roskilde

Professor DR. JUR. ET PHIL. Og forfatter
Ditlev Tamm
Københavns Universitet
1455 København K

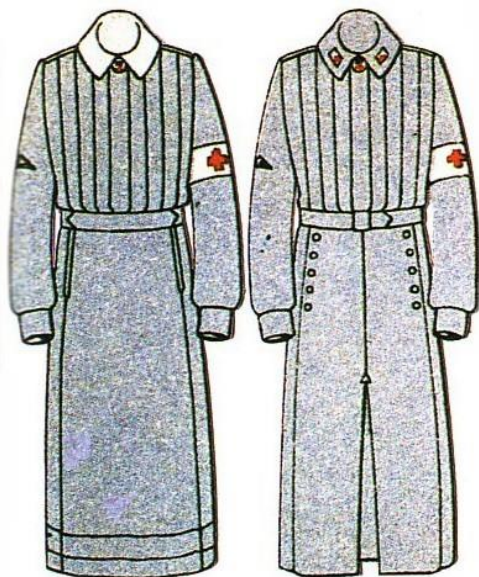
Undervisningsassistent
Karen Steller Bjerregaard
Roskilde Universitetscenter
4000 Roskilde

Bilag A-I

- Bilag A – Tysk Røde Kors uniformer.
- Bilag B – Hvervnings tabel.
- Bilag C – Mail fra Dansk Røde Kors.
- Bilag D – Diverse kort over frontsøstre og østfrontfrivillige.
- Bilag E – Mail fra Ditlev Tamm, Københavns universitet
- Bilag F – Mail fra Claus Bundgaard Christensen, Roskilde Universitet.

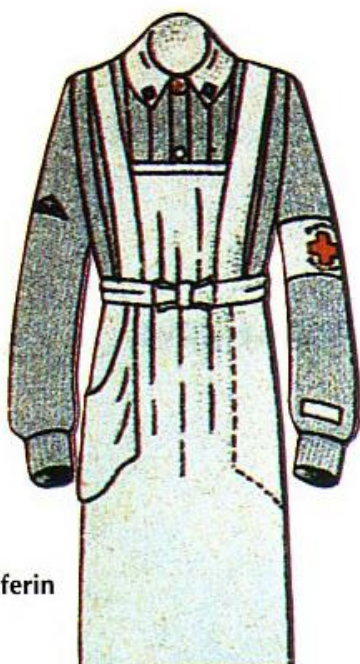
- Bilag G – Oversigt over museer og institutioner.
- Bilag H – Mail fra Henrik Lundbak, Frihedsmuseet.
- Bilag I – Faldende frontsøster i Berlin 1945.

Bilag A - Uniformer i Tysk Røde Kors^{61[61]}

Grey dress uniform.

Grey greatcoat with hood.

Vorhelferin

Hauptführerin (Ärztin)

^{61[61]} R. Angolia, "In the service of the reich", Diplomatic & Government officials / German Red Cross, s. 265 + 269.

Bilag B. - Hvervning og tabstal for SS frivillige og frontsøstre

Hvervning og tabstal								
Dato	Hjem sendte	Døde+ savnede	»Dan- skere« i WSS	Mindre- tallet i WSS	Ialt i WSS	Stadigt aktive	Front- søstre	Kilde
Juni 41				2-300	ca.900			Poulsen s.275
Febr. 42		89			2.917			OA ¹
Marts 42		101			2.934			OA
21.4.42				600				Parl. kom ²
April 42		121			3.106			OA
Sept. 42		291			3.869			OA
Marts 43		384			4.549			OA
Juni 43		455			4.899			OA
18.7.43	779	455		1.254	4.777			AA17a ³
Jan. 44		571			5.195	4.174	72	OA
Marts 44		728			5.268	4.200	76	OA
Juni 44		886			5.331	3.370	95	OA
31.12.44	1.265	1.165	4.239	1.398	5.637	3.207	150	AA231

Ovenstående tabel er den bedste og eneste der findes over hvornår og hvor mange frontsøstre der melder sig, dog ufuldkommen.^{62[62]}

Bilag C. – Mail fra Røde kors

Kære Nikita,

Tak for din henvendelse til Dansk Røde Kors. Vi har desværre ikke noget materiale om emnet, men jeg har snakket med en historiker, som ved en masse om Dansk Røde Kors og hun siger, at Dansk Røde Kors ikke havde noget at gøre med de danske piger, som meldte sig til Tysk Røde Kors. Du skal dog lige være opmærksom på, at Tysk Røde Kors ikke var selvstændigt på dette tidspunkt - de frivillige aflagde ed til fører.

Der er skrevet en artikel i Sygeplejersken om emnet, jeg ved ikke om du allerede har set artiklen? Her er et link:

www.sygeplejersken.dk/sygeplejersken/print.asp?intArticleID=989

Hvis ikke, så har du i hvert fald et navn og nogle litteratur- og

^{62[62]} Claus Bundgård Christensen, Niels Bo Poulsen og Peter Scharff Smith, "Under hagekors og Dannebrog" (Danskere i Waffen SS 1940-45. s. 491)

kildehenvisninger. Og måske har han forsket videre i emnet siden?

Du skal bare passe godt på ikke at blande front søstrene sammen med "arbejdsløse statsautoriserede sygeplejersker". De var 1941 udsendt af Dansk Sygeplejeråd, med Dansk Røde Kors som formidler, og de arbejdede kun på civile hospitaler, som Hollænder også skriver.

Hvis du har flere spørgsmål, er du meget velkommen til at ringe eller maile til os. Skoletjenesten har telefontid alle hverdage mellem 10 og 12.

Vi er meget interesserede i at se dit projekt, når det er færdigt. Hvis du har lyst, kan du sende os din rapport eller noget, der giver indtryk af din fremlæggelse. Vores adresse er:

Dansk Røde Kors
Skoletjenesten
Blegdamsvej 27
2100 KBH. Ø

Held og lykke med projektet.

Venlig hilsen
Christina Thygesen
Skoletjenesten, Dansk Røde Kors
Tlf. 3525 9200/ email skoletjenesten@drk.dk

Bilag D. - Rejsekort for Carla, Dansk front søster

Minsk

Kharkov 4 juli 1943

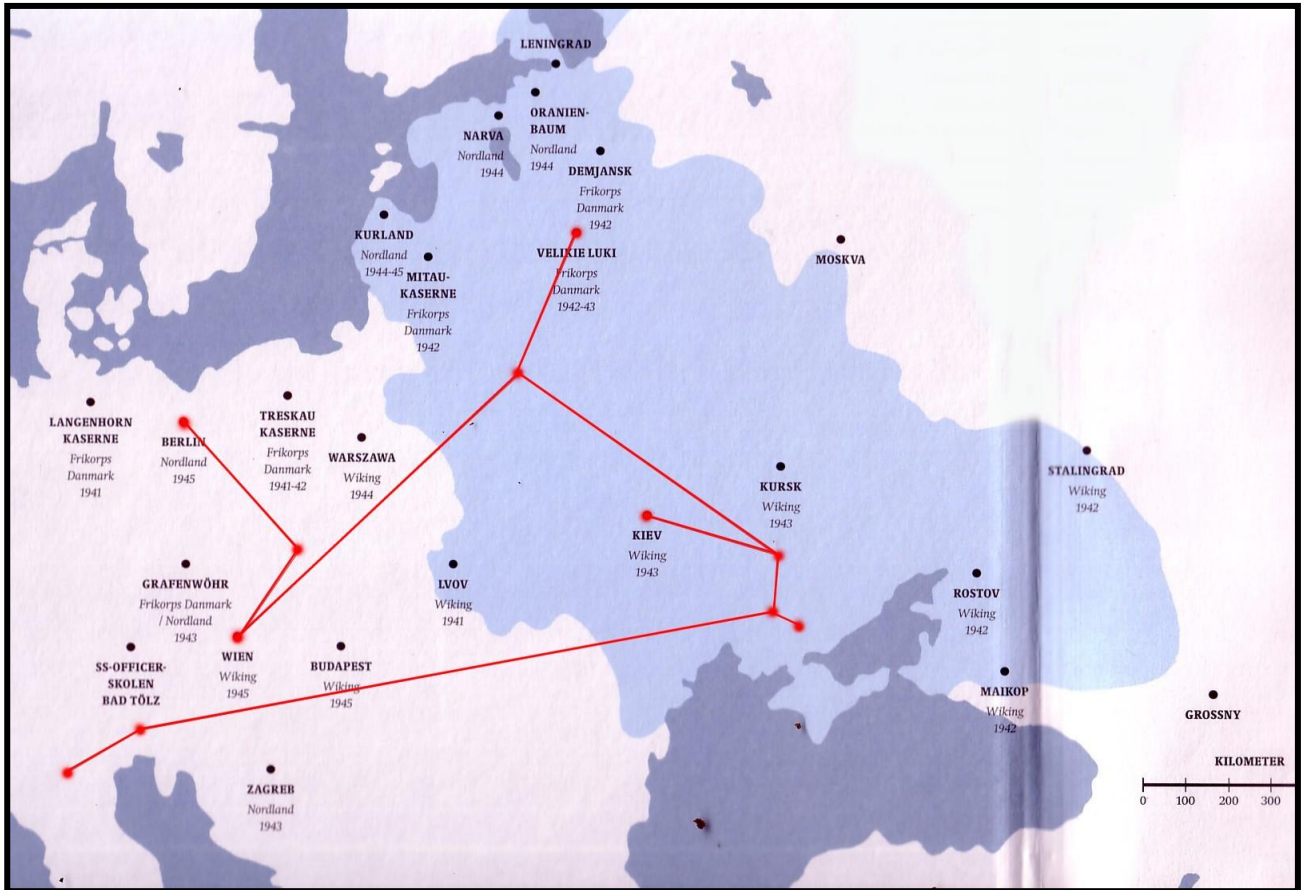
Lidino September 1943

1 april 1943

Roslau 1943

Vernna 7 September 1943

Sanarnsche 1943

Ovenstående kort viser en del af de feltlazaretter og hospitaler hvor den Danske frontsøster Carla gennem krigen gjorde tjeneste.

Bilag D. – Rejsekort for anonym Dansk frontsøster

Reval (Tallin)

Kaniokhoro

Ovenstående kort viser hvordan den anonyme Danske frontsøster (K.F.) blev flyttede rundt til de forskellige feltlazaretter og hospitaler under krigen. Hele tiden i nærheden af steder hvor de frivillige Danske mænd var i kamp.

Bilag D. – Kort over hvor de Danske SS frivillige var indsat

Kort over steder hvor de Danske SS frivillige har været indsat.

Bilag E. - Mail fra Ditlev Tamm

Svar

Hej, løn blev inddraget, hvis den var betalt af danske konti, det havde ikke nok med straf at gøre, men andre love om tilbagebetaling - jeg ved ikke noget om de interne opgør i organisationer som Røde kors, jeg har undersøgt de prganisationer, der står om i min bog, men du kan da spørge Røde kors og Sygeplejerskforeningen, vh. Dt

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Nikita Pedersen [<mailto:kmip@tdc.dk>]

Sendt: 14. februar 2005 22:05

Til: Ditlev Tamm

Emne: SV: En lille bøn om lidt mere hjælp

Hej

Først tak for dit svar, på min tidligere henvendelse...

Nu er jeg her igen...og jeg vil blive meget glad hvis du kunne afse tid til at svare mig på et par spørgsmål, som jeg ikke syntes at den eksisterende litteratur giver noget (godt) svar på..

Når det nu er et faktum at Frontsøstrene ikke skulle retsforfølges, for deres tjeneste i Tysk Røde Kors, så kan jeg ikke forstå, at der i en del af den litteratur som behandler emnet, står skrevet at f.eks. Frontsøstrenes løn blev inddraget. Er det korrekt at man inddraget deres løn ? Eller må man tilskrive den type beslutninger, (handlinger) som en del af den almindelige forvitring, i den første tid efter befrielsen, hvor grænserne mellem modstandsbevægelsen, politikerne, retsvænet, m.fl. var "lidt" flydende ?

I en kendt dansk bog om retsopgøret, står der at bla. Dansk Røde Kors og også de Danske sygeplejersker, havde deres egne interne retsopgør efter befrielsen. Er det rigtigt forstået at ingen af disse interne opgør, omfattede Frontsøstre ?

På forhånd tak.

Med Venlig Hilsen
Nikita Pedersen
Østerdalsgade 4. st.th.
2300 København S

Bilag F. – Mail fra Claus Bundgaard Christensen

Svar

Kære Nikita

Det er fint du har kontakt med Lars han kan sikkert hjælpe dig.Hils ham fra mig. Når danske historiker ikke har beskæftiget sig med emnet er den primære årsag nok at der ikke findes ret meget materiale om dem og at de trods alt udgør en meget lille gruppe.Der er i øvrigt en historiker på RUC (Karen Steller)som i sin tid have planer om at forske i deres historie, men hun opgav pga. mangel på materiale.

bedste hilsner

Claus

Hej

Først tak for dit hurtige svar og dine kloge ord, emnet er meget spændende, men selv om at min litteratur liste omfatter

7 danske bøger, 1 norsk bog og 4 artikler fra aviser og tidsskrifter, er der meget lidt "kød" på det der er skrevet.

Jeg har også kontakt med Major Lars Bjørndal Hollænder, og har fået lov til at lave et interview med de to front søstre Carla og Kiss, nede i Sønderjylland. Tak for ideen om at søge i avisen Fædrelandet.

Men efterhånden som jeg har arbejdet med emnet, er en del af min problemformulering blevet :

- Hvorfor er der efter 60 år skrevet så lidt om emnet ?
- Hvorfor har (mig bekendt) ingen etableret historiker / forsker beskæftigede sig med emnet ?

Jeg håber derfor jeg, at jeg må ulejlige dig med et enkelt konkret spørgsmål.

- Hvorfor tror Du at ingen historiker / forskere har beskæftigede sig med emnet.

> -----Oprindelig meddelelse-----

> Fra: Claus B.C. [<mailto:clausbc@skydebanen.net>]

> Sendt: 22. januar 2005 13:40

> Til: Kim Michael Pedersen

> Emne: Re: Hjælp

> Kære Nikita

> Front søstre er et meget spændende emne, men jeg tror ikke det er godt

> valg ift. en 2g opgave. Problemer er at der næste ikke findes nogen

> litteratur om dem. Så skal man give sig i kast med emnet er man

> næsten tvunget til at gå i arkiverne. Men du kan jo prøve at gennemgå

> "Fædrelandet" som var de danske nazisters dagblad og se hvad du evt.

> kan finde der. At lave et interview med Carla er jo også en

> mulighed. Hun bor i Sønderjylland. Jeg ved der er skrevet et par

> bøger på norsk som jeg imidlertid ikke lige kan huske titlerne på,

> men de skulle være lette at finde med lidt hjælp fra en bibliotekar

> prøv evt. også Garnisonsbiblioteket. Held og lykke med din opgave.

> Måske ses vi en dag på Institut for historie her på Roskilde Universitet.

> Bedste hilsner

> Claus

Bilag G. – Museer og Institutioner der IKKE kunne bidrage med oplysninger

Amtscentret for Undervisning
Båndcentralen
Birkelund 1, 6200 Aabenraa.

Bangsbo Museum
Det Jyske Modstandsmuseum
Dronning Margrethesvej 6, Bangsbo
9900 Frederikshavn

Besættelsesmuseet i Århus 1940-45
Mathilde Fibigers Have 2
8000 Århus C

Besættelsessamlingen 1940 - 1945
Fælledvej 3
7200 Grindsted

Besættelsesmuseet

Besættelsessamlingen

Barak 111, Rødevej
Kasernen, 8800 Viborg

Det Kongelige Garnisonsbibliotek
Kastellet 46 - DK-2100 København

Frøslevlejrens Museum
Lejrvej 83
6330 Padborg

Horsens Museum
Horsens historiske og arkæologiske Museum
Besættelstiden - Sundvej 1A, Horsens

Initiativgruppen Odenses Historie 1940-45
Dyrehaugegårde 29
5610 Assens

Landsarkivet for Nørrejylland
Ll. Sct. Hans Gade 5
DK 8800 Viborg

Landsarkivet for Sønderjylland
Haderslevvej 45
6200 Aabenraa

Skanderborg Museums
Frihedsmuseet
Dyrehaven 6.
8660 Skanderborg

Åge Jokumsen
Skolebakken 12 - 8763 Rask Mølle

Frihedsmuseet
Churchillparken 1 - København K.

Horsørødlejrens Museum
Esrumvej 367
3000 Helsingø

Historiecenter Beldringe
Prins Christians Alle 5
5250 Odense SV

Landsarkivet for Fyn
Jernbanegade 36A
5000 Odense C

Landsarkivet for Sjælland,
Lolland-Falster og Bornholm
Jagtvej 10, Box 661 - 2200 Kbh. N.

Rigsarkivet
Rigsdagsgården 9
1218 København K

Bilag H. – Mail fra Henrik Lundbak

Svar

Nej, Frihedsmuseet er et museum for modstandsbevægelsen (ikke for besættelstiden som sådan), så det er ikke noget, som vore arkiver belyser.

Frontsøstre er berørt i Mikkel Kirkebæks bog om NSU, idet mange frontsøstre havde en baggrund i NSU.

Med venlig hilsen

**Henrik Lundbak
museumsinspektør**

Frihedsmuseet
Churchillparken
1263 Kbh. K.
tlf. 3347 0127
fax 3314 0314

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Kim Michael Pedersen [mailto:kmip@tdc.dk]

Sendt: 18. januar 2005 21:53

Til: Persson, Helle

Emne: Frontsøstre

Hej, Mit navn er Nikita og jeg er en pige på 18 år, der skal i gang med min 2 g. historie opgave om besættelstiden og har valgt at skrive om Frontsøstre. De ca. 200, unge danske piger som meldte sig frivilligt til tjeneste i det Tyske Røde Kors og kom til Rusland som sygeplejersker.

I den forbindelse vil jeg gerne tillade mig at spørge om museet på nogen måde kan bidrage med oplysninger, materiale, henvisningen eller på anden måde kan hjælpe mig med at belyse emnet.

Jeg er bekendt med Carla Christensen bog, også de fleste andre danske bøger som i større eller mindre grad berører emnet.

På forhånd tak.

Med Venlig Hilsen

Nikita Pedersen
Østerdalsgade 4. st.th.
2300 København S.

Bilag I. – Nordisk frontsøster i Berlin Maj 1945
--

Ovenstående billede er taget i Freidrichstrasse i Berlin en af de første dage af Maj 1945, hvor de Danske frivillige fra SS-Division Nordland fortsat kæmpede. Det har ikke mulig at afgøre om den dræbte frontsoester er Dansk eller Norsk.^{63[63]}

^{63[63]} Kilde: Leif Davidsen og Karsten Lindhardt, "Østfronten" Danskere i krig, s. 240